

การพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม

พ.ต.ท.บุรุษกร บุณยรัตน์

อาจารย์(สบ๒) กอจ.ศฝร.ภ.๙

“ตำรวจ คือ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ รับผิดชอบต่อประชาชน” ข้อความดังกล่าวแสดงถึงการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่ประชาชนศรัทธา เชื่อมั่นและยอมรับ ตำรวจมีหน้าที่สำคัญหลากหลายประการ ได้แก่ การรักษากฎหมาย การคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การบริการชุมชนให้เกิดความร่มเย็น การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย และการดำเนินการเพื่อนำผู้กระทำความผิดกฎหมายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และสามารถธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของตำรวจและวิชาชีพตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงกำหนดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ เพื่อเป็นกรอบการประพฤติปฏิบัติตนของตำรวจให้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดี

อย่างไรก็ตามยังคงพบพฤติกรรมของตำรวจที่ละเมิด ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสื่อมเสียชื่อเสียงและวิชาชีพตำรวจมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ผู้เขียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตำรวจ เพื่อป้องกันหรือลดการกระทำความผิดจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พบว่านอกจากวิธีการพัฒนาจริยธรรมของตำรวจโดยปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจแล้วนั้น แต่ยังมีวิธีการพัฒนาจริยธรรมของตำรวจโดยปฏิบัติตนตามโครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ และวิธีการพัฒนาจริยธรรมของตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาจริยธรรมที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของตำรวจ เพื่อให้เกิดการบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพตำรวจสืบไป

บทความนี้จึงได้สรุปรวบรวมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคุณธรรมจริยธรรม ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม จริยธรรมของตำรวจตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจตามโครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ และวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นเสมือนบัพผุญดีของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การที่จะให้คนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมอันจะส่งผลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัยที่เข้ารับการศึกษา ทั้งนี้คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นพฤติกรรมดีงามที่แสดงออกและควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และสังคม ต้องการให้มีขึ้นในตัวของผู้เรียนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุน เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คุณธรรมจริยธรรมจะประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลายอย่างเข้าด้วยกัน

ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคน เป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าจะบังเกิดขึ้นเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม นโยบายสังคมของรัฐบาลมุ่งมั่นที่จะสร้าง

สังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม ในส่วนของภาคการศึกษาได้กำหนดไว้ว่าจะเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยที่ต้องการทั้งคนดีและคนเก่ง (สุภาพร สุขสวัสดิ์, ๒๕๕๒)

คำว่า คุณธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Virtue จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร คำว่า คุณธรรม จริยธรรม มักจะใช้ควบคู่กันเสมอ คำว่า “คุณธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกัน คำว่า “คุณธรรม” แปลว่า ความดี มีประโยชน์ เป็นคำที่มีความหมายเป็นนามธรรม ส่วน คำว่า “จริย” แปลว่า กิริยาที่ควรประพฤติ เป็นคำที่มีความหมายเป็นรูปธรรม ส่วนคำว่า “ธรรม” มีความหมายหลายประการ เช่น ความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันจะได้เป็นคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายต่างๆ คำว่า คุณธรรม จริยธรรม มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จึงมักมีผู้ใช้คำสองคำนี้ไปด้วยกันเป็นคุณธรรมและจริยธรรม แต่คำสองคำนี้มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีนักจิตวิทยา นักปรัชญา และนักการศึกษา ให้ความหมายไว้ดังนี้

ดวงพร อุทัยสุริ (๒๕๔๘: ๑๕) ได้สรุปความหมายของคุณธรรมจริยธรรมว่า เป็นการปฏิบัติในสิ่งที่จะต้องดีงามที่พึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (๒๕๕๑: ๙) ได้สรุปความหมายของคุณธรรมจริยธรรม คือ คุณลักษณะสภาวะหรือสภาพของคุณงามความดีที่บุคคลมีอยู่และแสดงออกทางความประพฤติ ปฏิบัติในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้องเหมาะสม โดยสอดคล้องกับกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในทางสังคม

สุภาพร สุขสวัสดิ์ (๒๕๕๒: ๒๑) สรุปว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติดี เป็นพฤติกรรมกรรมการแสดงออกอันเนื่องมาจากคุณงามความดีในจิตใจ ตามหลักศีลธรรม ปรัชญา ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามความสำนึกในจิตใจ กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ไม่ใช่เพราะมีกฎระเบียบหรือสภาพบังคับให้ต้องกระทำ ถ้าผู้ใดมีคุณธรรมในจิตใจแล้ว แสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยธรรมอันงดงาม ดังนั้น คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันอยู่เสมอ

พระบำรุง ปัญญาพล (โพธิ์ศรี) (๒๕๕๔: ๑๓-๑๔) ได้ประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันได้เป็น “คุณธรรมจริยธรรม” (Moral Virtues) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติปฏิบัติที่เป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจจะให้ความหมายได้ว่า “คุณธรรมตามกรอบจริยธรรม” คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์เพื่อให้มีคุณภาพ ลักษณะอันนำมาซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามตามคำสั่งสอนในศาสนา หรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้องทั้งกาย วาจา และใจ อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข ทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดในตัวบุคคลมากที่สุด

ทั้งนี้ ความแตกต่างของคุณธรรมกับจริยธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมมีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) ส่วนจริยธรรมมีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) แต่ทั้ง ๒ อย่างเสริมให้มนุษย์มีคุณสมบัติที่งดงามสง่า มีเสน่ห์ในตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคุณสมบัติที่สัมผัสได้ทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป “คุณธรรมจริยธรรม” หมายถึง หลักแห่งความประพฤติดี เป็นพฤติกรรมการแสดงออก อันเนื่องมาจากสภาพคุณงามความดีในจิตใจ ตามหลักศีลธรรม ปรัชญา ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามความสำนึกในจิตใจ กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ไม่ใช่เพราะมีกฎระเบียบหรือสภาพบังคับให้ต้องกระทำ ถ้าผู้ใดมีคุณธรรมในจิตใจแล้วแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ก็จะได้ชื่อเป็นผู้มีจริยธรรมอันงดงาม ดังนั้น คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันอยู่เสมอ

ความหมายของคุณธรรม

คำว่า คุณธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้ในทัศนะที่ต่างต่างกัน ดังนี้

พรณรงค์ สิงห์สำราญ (๒๕๕๐:๑๖) สรุปว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลายซึ่ง ผังลึกอยู่ในจิตใจสำนึกของบุคคล และเป็นคุณสมบัติที่มีอาจหาได้ในสัตว์โลกชนิดอื่น อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยเฉพาะ และจริยธรรมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างมีความสุขถ้าคนในสังคมใดมีจริยธรรมสูงสังคมนั้นจะมีแต่ความเจริญผู้ที่มีจริยธรรม สูงจะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าอันพึงประสงค์

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (๒๕๕๑: ๒) ให้ความหมายของคุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดีทั้งทางความคิดและพฤติกรรมที่มีคุณธรรมต่อตนเอง คุณธรรมต่อครอบครัว และคุณธรรมต่อสังคม

ดุจเดือน พันธุนาวิน (๒๕๕๑: ๔) กล่าวว่า หลักธรรมทางศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม เพราะหลักธรรมในศาสนามักเป็นคำสั่งสอนที่ให้คุณคนละตระหนักรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีหรือสิ่งใด เป็นสิ่งที่ไม่ดี สิ่งใดควรปฏิบัติหรือสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งมีการนำไปประยุกต์เป็นหลักในการ ปฏิบัติในอาชีพต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า จรรยาบรรณ (Ethics) ดังนั้น หลักธรรมทางศาสนาจึงเป็นเรื่อง เกี่ยวกับคุณธรรม

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (๒๕๕๑: ๙) ได้สรุปความหมายของคุณธรรม คือ คุณลักษณะ สภาพ หรือสภาพของคุณงามความดีที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม ทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มี จิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

นภีลี ศรีวัฒนทรัพย์ (๒๕๕๑: ๑๓) ได้สรุปความหมายของคุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดีที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล เป็นสิ่งที่บุคคลโดยทั่วไปหรือสังคมยอมรับ เกิดจากความเพียรพยายามในการทำความดีเป็นระยะเวลาติดต่อกัน จนเกิดเป็นความเคยชินและเป็นนิสัย ได้รับการสั่งสมหรือปฏิบัติตามกันมาจากจิตใจโดยมิได้ฝืนใจ เป็นแนวทางในการประพฤติตนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และส่งผลให้สังคมของการอยู่ร่วมกันมีความสุขและความเจริญงอกงาม หลักคุณธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน เพราะคุณธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้องและดีงาม และมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่คุณงามความดีของสังคมโดยรวม

พระมหาณัฐพล ดอนตะโก (๒๕๕๑: ๑๕) สรุปรว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นความดีความงามที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล โดยได้ยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามของบุคคลทั่วไป

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และ ศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ (๒๕๕๒: ๑๑) ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นความดี เป็นมโนธรรม เป็นความคิดดีที่กระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม และสามารถจำแนกความถูกผิดได้ มีสติสัมปชัญญะมีความรับผิดชอบชีวิต มีอุปนิสัยความตั้งใจและเจตนาที่ดีงาม

สุภาพร สุขสวัสดิ์ (๒๕๕๒: ๒๑) สรุปรว่า จริยธรรมเป็นความประพฤติของบุคคล เป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

อดิกันต์ ภูติพิทย์ (๒๕๕๒: ๒๔) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผนกฎเกณฑ์ทางสังคมของบุคคลทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นการขัดขัดแย้งทางสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นปกติ

นาวิณ เหมือนแสง (๒๕๕๓:๓๙) กล่าวโดยสรุป คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจ เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ เป็นต้น มีผลทำให้จิตใจอยู่ในภาวะที่ดีงาม และพร้อมที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ ส่วนจริยธรรมคือการแสดงออกทางกาย วาจา เช่น เมื่อมีความเมตตากรุณาก็ลงมือช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อมีความซื่อสัตย์ก็ตั้งมั่นอยู่ในศีล ๕ ไม่ลักขโมย ไม่โกหก เป็นต้น ทั้งคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องสนับสนุนกัน คนที่มีคุณธรรมสูงคือคนจิตใจทรงคุณธรรมย่อมจะประพฤติปฏิบัติสิ่งใดๆ ในลักษณะของการมีจริยธรรมสูงด้วย ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมหรือของสังคมหนึ่งๆ มีรากฐานมาจากศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคมนั้น แต่ละยุคแต่ละสมัย คุณธรรมและจริยธรรม ในสังคมนึงๆจะมีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยด้วย

อุทิศ ทาหอม (๒๕๕๔:๔๖) สรุปรว่า คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีในทางที่ชอบ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รู้จักรับผิดชอบชีวิตตามทำนองคลองธรรม ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีงาม เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่เสพสิ่งเสพติด เป็นต้น คุณธรรมเป็นเครื่องที่จะประกอบคุณงามความดีของมนุษย์เป็นนามธรรม ไม่ใช่เป็นรูปธรรม เพราะเนื่องจากมันอยู่ในสภาพของจิตใจ ไม่ได้แสดงออกมาเป็นการประพฤติปฏิบัติ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากเราจะแสดงออกมา เรียกว่าจริยธรรม เพราะตัวจริยธรรมเป็นการประพฤติออกมาให้เป็นรูปธรรม ซึ่งทั้งคุณธรรมและจริยธรรมมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่คนละความหมาย คุณธรรมเป็นเรื่องของความดีงามภายในจิตใจ แต่จริยธรรมเป็นการประพฤติหรือแสดงออกมาให้เห็น

พระครูประโชติ จันทวิมล (นาม จันทโชโต) (๒๕๕๕:๑๑) สรุปรว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจที่ทำให้บุคคลประพฤติดี ผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดี ด้วยความรู้สึกในทางดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่งเป็นความไม่ดีในจิตใจ ผู้มีคุณธรรมจึงเป็นผู้ที่ไม่มากด้วยกิเลสซึ่งจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี

ไชยพร เรื่องแท้ (๒๕๕๖: ๑๔) ได้สรุปความหมายของคำว่าคุณธรรมว่า คุณธรรม หมายถึง หลักของความดีงามแห่งการประพฤติตน และลักษณะอุปนิสัยอันดีงามที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของบุคคลมาเป็นเวลานาน มีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม อันนำมาซึ่งความเจริญของตนเองและสังคม ซึ่งคุณธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นเกิดจากการอบรมและปลูกฝัง

ดร.ณิ โอวรียาพิทักษ์ และคณะ (๒๕๕๗: ๑๒) สรุปว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่บริสุทธิ์ในการคิดในการกระทำที่เป็นหลักพื้นฐานประจำใจในการประพฤติปฏิบัติเพื่อความสุขทั้งของตนเองและสังคม

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม หมายถึง สภาพหรือคุณลักษณะของคุณงามความดี ซึ่งอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล เป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงามของสังคม อีกนัยหนึ่ง คือ สามารถเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา และจิตใจ เมื่อบุคคลใดประพฤติปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมแล้วย่อมเกิดคุณค่าแก่บุคคลนั้น ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลทั่วไป

ความหมายของจริยธรรม

คำว่า จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มีนักปรัชญา นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยธรรมไว้หลายความหมาย ดังต่อไปนี้

รัตนกร วงศ์ศรี และคณะ (๒๕๕๐: ๙) สรุปความหมายของจริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกถึงความดีงามทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาประเทศชาติ

ประทีป มากมิตร (๒๕๕๐: ๑๙) ได้สรุปว่า จริยธรรม ก็คือ หลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงาม และเห็นควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายความว่ามนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบวิชาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ย่อมต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนหลายคน มีความเชื่อและความคิดเห็นที่ต่างกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางกรอบให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุขและบรรลุเป้าหมายในงานนั้น

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (๒๕๕๑: ๙) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม คือ การแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของบุคคลในลักษณะที่ดีงามถูกต้องเหมาะสม โดยสอดคล้องกับกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในทางสังคม ซึ่งบุคคลใช้ในการแยกการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

นภีสี ศรีวิวัฒนทรัพย์ (๒๕๕๑: ๑๕) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติให้ เป็นไปตามหลักศีลธรรมวัฒนธรรม ค่านิยมที่ชมชอบตามทำนองคลองธรรมตามแนวทางพุทธศาสนา และมีความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นถูกต้องดีงาม เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี มีลักษณะของความดี ความถูกต้องอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อีกทั้งเป็นการรู้สึกผิดชอบชั่วดี และเป็นการกระทำที่สังคมให้การยอมรับ แสดงออกในลักษณะเป็นรูปธรรม

สุทธีวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และ ศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ (๒๕๕๒: ๑๑) ให้ความหมายของจริยธรรม คือ พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นการปฏิบัติดี ปฏิบัติได้ถูกต้อง ที่เป็นผลมาจากความคิดที่สังคมหรือบุคคลเห็น

ร่วมกันเป็นสิ่งที่ดี โดยมีกรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (๒๕๕๒: ๑๙) ให้ความหมายของจริยธรรม คือ การแสดงออกด้านพฤติกรรม (กาย สังคม) จิตใจและปัญญาที่เกิดจากการรู้เข้าใจความจริง รู้ถึงกฎเกณฑ์แห่งความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลาย แล้วเอาความรู้นั้นมาใช้ทำให้ปฏิบัติต่อชีวิตตนเองและสิ่งทั้งหลายรอบตัวได้ถูกต้อง จริยธรรมตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงามทั้งด้านกาย สังคม จิตใจ และปัญญา ที่สอดคล้องกับหลักความจริงของธรรมชาติ

สุภาพร สุขสวัสดิ์ (๒๕๕๒: ๒๑) สรุปว่า จริยธรรมเป็นความประพฤติของบุคคลเป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

อดิกันต์ ภูติพิพย์ (๒๕๕๒: ๒๔) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผนกฎเกณฑ์ทางสังคมของบุคคลทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นการขจัดขัดแย้งทางสังคมทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นปกติสุข

ทิพย์ หาสาสน์ศรี (๒๕๕๓: ๗) ได้สรุปความหมายของจริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตามกฎของศีลธรรม ซึ่งผู้ปฏิบัติจะประสบแต่สภาพชีวิตที่ดีที่เจริญรุ่งเรืองและสงบสุข

พระบุญทัน จารุณโณ (กณาลักษณ์) (๒๕๕๓: ๙) กล่าวว่า จริยธรรม มาจากคำ ๒ คำ คือ จริยะ + ธรรม ซึ่งแปลตามศัพท์คือจริยะ แปลว่า ความประพฤติที่ควรประพฤติ ธรรม แปลว่า คุณงามความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ เมื่อนำเอาคำจริยะมาต่อกับคำว่า ธรรม เป็นจริยธรรม แปลเอาความหมายว่า กฎเกณฑ์แห่งความประพฤติหรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ

นาวิน เหมือนแสง (๒๕๕๓: ๓๙-๔๐) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ร่วมในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่างๆ เป็นต้น

ณัฐ จันทร์หนูหงส์ (๒๕๕๔: ๑๑) สรุปว่า จริยธรรม คือ การกระทำหรือการแสดงออกทางกาย วาจา ใจที่ถูกต้องดีงามทั้งภายนอกและภายในตามกฎเกณฑ์ของสังคม อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

ชัยนันท นิลพัฒน์ (๒๕๕๕ : ๑๗) กล่าวโดยสรุปว่า จริยธรรม คือ หลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงามและเห็นควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในสังคมนั้นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายความว่า

มนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ย่อมต้องมีสังคม ซึ่งประกอบด้วยคนหลายคนมีความเชื่อและความคิดเห็นที่ต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางกรอบให้ มนุษย์ประพฤติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุขและบรรลุเป้าหมายในงานนั้น ๆ

ไชยพร เรื่องแท้ (๒๕๕๖ : ๑๖) กล่าวสรุปว่า จริยธรรม คือ ความดีงามที่เป็นหลักในการประพฤติ ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิตและรวมถึง สภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี เป็นหลักความประพฤติของบุคคล เป็นแนวทางของการ ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

ดร.ณิ โอวจริยาพิทักษ์ และคณะ (๒๕๕๗ : ๑๒) สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง มาตรฐาน หลักปฏิบัติที่ดี งามถูกต้องเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป คุณธรรมและจริยธรรมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง คือ ทำให้ตนเองมีชีวิตที่สงบ มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตส่วนตัวและการงานอาชีพ มีความมั่นคง ก้าวหน้า ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป ครอบครัวอบอุ่น มีความสุข ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คือ สถาบัน ครอบครัวได้รับการยกย่อง สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นๆ มีชื่อเสียง ทำให้บุคคลอื่นศรัทธาเลื่อมใส สถาบันหรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัดมีความเจริญก้าวหน้า สังคมได้รับความสงบสุขและได้รับการพัฒนา สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความมั่นคง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของ ชาติมีความมั่นคงถาวร เพราะทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและเต็มใจยึดถือปฏิบัติตาม

ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

ลักษณะ หมิ่นจักร (๒๕๒๕ : ๑๔๗ - ๑๔๘) ได้กล่าวว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการจำเป็นอย่าง ยิงที่จะต้องจริยธรรมเพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าที่ดีงาม อ่อนโยน เอื้อเฟื้อ เมตตา ซื่อสัตย์ และมีเหตุผล อันจะทำให้จิตใจมีความผ่องใส ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงในเกียรติยศ ชื่อเสียงในทางที่สังคมพึง ประสงค์

สาโรช บัวศรี (๒๕๒๖ : ๑๘ - ๒๐) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมว่าเป็นการรวมเอาค่านิยมที่ จำเป็น ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท ในระดับที่บุคคลจำเป็นต้องยึดถือ มั่นเพื่อนำมาซึ่งสันติสุขแก่บุคคลและสังคมตามควร

พระเมธีธรรมาภรณ์ (๒๕๓๓ : ๘๓ - ๘๔) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมว่าคุณธรรมเป็น พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลแสดงออกมาตามความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ความเชื่อเกี่ยวกับอุดมคติ ระเบียบหรือแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันใน สังคมเป็นไปด้วยดี

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (๒๕๓๓ : ๑๖ - ๑๗) ได้กล่าวว่าปัจจุบันสังคมมุ่งพัฒนาไปทางด้าน วัตถุมาก แต่เรายังไม่ได้เน้นการพัฒนาคนและพัฒนาจิตใจ การช่วยอบรมปลูกฝังจริยธรรมเป็นเรื่องจำเป็นและ สำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน

วศิน อินทสระ (๒๕๔๑ : ๖ - ๙) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง จริยธรรมมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพและทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

ปราณี วิธูรวานิชย์ (๒๕๔๒ : ๒๙๔) ได้กล่าวว่าจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์การดำเนินชีวิตที่ดีและสมบูรณ์แบบจะต้องมีหลักจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและผสมผสานเข้าไปในการแสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างอัตโนมัติ การที่คนเรามีหลักจริยธรรมยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะมีผลทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

รัตนกร วงศ์ศรี และคณะ (๒๕๕๐ : ๙) สรุปว่า ความสำคัญของคุณธรรมทำให้เกิดจริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม ส่งผลสู่การนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพอใจให้กับตนเองและทำให้เกิดสันติสุขต่อสังคม ซึ่งคุณธรรมสามารถที่จะปลูกฝังกันได้ เมื่อบุคคลเกิดคุณธรรมอย่างหนึ่งก็จะส่งผลให้เกิดคุณธรรมด้านอื่น ๆ ตามมา

พระมหานัฐพล ดอนตะโก (๒๕๕๑ : ๑๖) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นพื้นฐานของการเกิดจริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม ตลอดจนความสุขความพอใจ คุณธรรมสร้างคนดีและความดี เป็นปัจจัยส่งเสริมวินัยของคน เช่นเดียวกับที่ธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมศีลในทางศาสนา วินัยนั้นเป็นมาตรการบังคับภายนอก ไม่มีอำนาจบังคับภายในจิตใจ ส่วนคุณธรรมเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จึงจำเป็นต้องสร้างคุณธรรมให้มีในจิตใจข้าราชการโดยเหมาะสมแก่การเป็นข้าราชการ การบริหารราชการและการส่งเสริมวินัยข้าราชการ

ฉันทนา โรจน์บูรณวงศ์ (๒๕๕๒ : ๑๔) กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญยิ่ง ทั้งในแง่ส่วนตนและส่วนรวม เพราะหากคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้วจะส่งผลเสียหายอย่างยิ่งแก่สังคม คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคลคือทำให้บุคคลมีศักดิ์ศรี ได้รับการยอมรับ ได้รับความสำเร็จ และมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความสำคัญต่อส่วนรวมคือทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และจริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติ

ทิพย์ หาสาสน์ศรี (๒๕๕๓ : ๑๐) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรม คือ สภาพคุณงาม ความดีที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของบุคคล เป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่ง ส่งเสริมให้บุคคลที่ปฏิบัติอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (๒๕๔๒ อ้างถึงใน ไชยพร เรื่องแท้ ๒๕๕๖ : ๑๗) กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคน คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเกี่ยวกับคนดีที่อยู่ภายในจิตใจ คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราจากภายใน เป็นสิ่งดีที่แสดงออกทางกาย วาจาหรือจิตใจ ทั้งคุณธรรมจริยธรรมเป็นคำที่มีความเกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรม คือ ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ตนเองและคนในสังคมรอบข้างมีความสุขสงบ เยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านดีอยู่จนเป็นนิสัย ความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านดีอยู่ตลอดเวลา คือมีคุณธรรมอยู่ในจิตใจ หรืออาจกล่าวได้ว่า จริยธรรม

เป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพความงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้อสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาทั้งทางกายและวาจา นั้น ย่อมเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจและสติปัญญา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง ๓ ด้านควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ในการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม หากทุกคนประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรมที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงานของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ย่อมส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมมีความสงบเรียบร้อยและประเทศชาติมีการพัฒนาก้าวหน้าสืบไป

จริยธรรมของตำรวจตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

มาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๓ ท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๗ – ข้อ ๑๕ ดังนี้

ข้อ ๗ ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท และไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด

๒) สนับสนุนการเมืองประชาธิปไตยด้วยศรัทธา ความเป็นกลางทางการเมืองไม่เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

ข้อ ๘ ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ ๙ ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม

๒) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ ใช้ปฏิภาณไหวพริบ กล้าหาญและอดทน

๓) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยง หรือปิดความรับผิดชอบ

๔) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า อย่างระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

๕) รักษาความลับของทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือจากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามที่กฎหมายกฏข้อบังคับกำหนด

ข้อ ๑๐ ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่น ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) มีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชนผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ

๒) ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกิริยาหรือท่าทาง ไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช่ถ้อยคำ กิริยาหรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่นหรือเหยียดหยามประชาชน

๓) เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชน เมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่นๆ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่

๔) ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

ข้อ ๑๑ ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

๒) ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้การตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้น สูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม

๓) ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด เว้นแต่ญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป หรือการให้โดยธรรมจรรยา

๔) ไม่ใช่เวลาราชการหรือทรัพย์สินของทางราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน

๕) ไม่ประกอบอาชีพเสริม ซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

๖) ดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมลทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมาย แม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลอแหล และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะแห่งตน

ข้อ ๑๒ ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๒) ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติการณ์ในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม

๓) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้หักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง

๔) ไม่เลียงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ข้อ ๑๓ ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๒) หมั่นอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณ ว่ากล่าวตักเตือนด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่
- ๓) ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๔) ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียง

ข้อ ๑๔ ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย
- ๒) รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ
- ๓) ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่ สมานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน
- ๔) อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงานและชื่อเสียงของหน่วยงานเป็นที่ตั้ง

ข้อ ๑๕ ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้

- ๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- ๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ
- ๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับ

ซ้อน

- ๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- ๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- ๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- ๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- ๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์การ

วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจตามโครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ

ผู้นำรัฐบาล นักการเมืองที่รับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชา บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการไปพร้อมกัน ดังนี้ (พล.ต.ต.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และคณะ, ๒๕๕๖ : ๑-๑๔)

๑. สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เข้ามามีส่วนในการควบคุมตรวจสอบ จริยธรรมของข้าราชการเพิ่มขึ้น

สาเหตุสำคัญของการประพุดติมิชอบในวงราชการมาจากข้าราชการบางส่วนขาดจริยธรรม ซึ่งอาจเรียกว่า จิตใจ จิตสำนึก จิตวิญญูณ และอุดมการณ์ก็ได้ โดยจริยธรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งรวมทั้งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม ประกอบกับการควบคุมตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐไม่อาจดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเนื่องจากการเป็นพวกเดียวกันสืเดียวกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหรือสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เช่น ประชาชน สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน และสื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมและจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค คือ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ อันเนื่องมาจากการเป็นพรรคพวกเดียวกัน ดังนั้น การตรวจสอบหรือตัดสินพิจารณาดำเนินการใดๆ จึงมักไม่ค่อยตรงไปตรงมา เกิดการครหาในการปฏิบัติหน้าที่ได้

๒. สนับสนุนให้ดำเนินคดี และลงโทษข้าราชการที่ประพุดติมิชอบตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติอย่างเข้มงวดและรวดเร็วโดยดำเนินการกับข้าราชการทุกระดับ การสนับสนุนเช่นนี้จะมีส่วนป้องกันมิให้ข้าราชการคิดและปฏิบัติราชการในทางมิชอบเพราะกลัวเกรงว่าจะต้องถูกลงโทษ

ปัญหาและอุปสรรค คือ การละเลยการลงโทษอย่างเข้มงวดทำให้ ข้าราชการที่ประพุดติมิชอบ ไม่เกรงกลัว ไม่สนใจ หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร

๓. ต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคม ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ในเวลาเดียวกันควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เผยแพร่ สร้างและปลูกฝังค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ตัวอย่างค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ค่านิยมที่ต้องการเป็นเจ้าของคนขายคน ค่านิยมในการประจบสอพลอ ค่านิยมที่ชอบความสะดวกสบายและเกียจคร้าน ค่านิยมในหลักประชาธิปไตย ค่านิยมแบบปัจเจกชนนิยม ค่านิยมในความเป็นอนุรักษ์นิยม สำหรับตัวอย่างค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ เช่น ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต ค่านิยมในระบบคุณธรรม ค่านิยมยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล ค่านิยมในความประหยัดและขยัน ค่านิยมของการรวมกลุ่ม และค่านิยมในการถือกฎ ระเบียบ วินัย

ปัญหาและอุปสรรค คือการต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังไม่มีความชัดเจนหรือทำเป็นนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมีมานานแล้ว จนข้าราชการบางส่วนถือปฏิบัติจนเป็นประเพณีและวัฒนธรรมจนเป็นเรื่องปกติ

๔. ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการ โดยใช้วิชาความรู้และประสบการณ์ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สำหรับการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บังคับบัญชามี ๑๐ ข้อ ดังนี้

- เป็นคนสุจริต และไม่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตอย่างเด็ดขาด โดยควรละความชั่วหรือบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และพยายามแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างต่อเนื่อง เช่น ไม่เรียกร้องหรือรับทรัพย์สินเงินทอง รับส่วย รับผลประโยชน์ตอบแทนในทางมิชอบ และไม่ปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทุจริต

- เสียสละประโยชน์และความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
- ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่อย่างภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีจรรยาบรรณ โดยควรระลึกและปฏิบัติในลักษณะที่ว่าเกียรติมาก่อนเงินหรือผลประโยชน์ในทางมิชอบ
- มีเมตตาริฉัตร ซึ่งครอบคลุมถึงมารยาทความสุภาพ ความเอื้อเฟื้อ มีอัธยาศัย และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- ทำตัวให้เป็นที่ยอมรับ หรือให้ได้รับความศรัทธาจากประชาชน
- เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และรู้จักพอ
- สนับสนุนและยกย่องคนดี พร้อมทั้งดำเนินการกับคนไม่ดี
- มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญ และนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ และในการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี
- ปฏิบัติราชการในลักษณะที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพ ซึ่งหมายถึง รู้จริง มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และสามารถปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงและชัดเจน
- มิใช่เป็นเพียงผู้นำในการบริหารงานเท่านั้น แต่ควรเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูง กล่าวที่จะเป็นผู้นำ และกล้าที่จะต้องตัดสินใจพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น สอดคล้องกับข้อความที่ว่า A leader without leadership is not leader.

ปัญหาและอุปสรรค คือ ข้าราชการตำรวจระดับผู้บังคับบัญชาโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีการปฏิบัติหน้าที่ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่เนื่องจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะมีการแต่งตั้งโยกย้ายบ่อยครั้ง อาจเป็นปัญหาให้การบริหารงานขาดความต่อเนื่องต้องเริ่มต้นใหม่ตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาคนใหม่ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปรับตัวเพื่อสนองนโยบายของผู้บังคับบัญชาคนใหม่ จึงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ได้

๕. สนับสนุนให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

โดยควรบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมกับนำไปยึดถือปฏิบัติจริงอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยพร้อมเพียงกัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- ดำเนินการในทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานความพอดี เน้นการพึ่งพาตนเอง ขณะเดียวกันให้ก้าวทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์
- ความพอเพียงที่เน้นการผลิต และบริโภคอยู่บนความพอประมาณมีเหตุมีผล
- ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์ และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิต มีการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม
- การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ในการเตรียมความพร้อม รู้เท่าทันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืน
- การเสริมสร้างจิตใจคนและพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ

ชื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญา มีความเพียร อดทน และรอบคอบ

ปัญหาและอุปสรรค คือ การนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติยังมีน้อยมาก มีเพียงไม่กี่พื้นที่ที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงนำมาเป็นนโยบายในการบริหารราชการอย่างจริงจัง

๖. ส่งเสริมให้นำการบริหารงานราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ แนวทางดังกล่าวนี้ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องบริหารราชการโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ประกอบด้วย ๖ หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งต้องส่งเสริมให้นำการบริหารงานราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างเคร่งครัด

ปัญหาและอุปสรรค คือ แม้จะมีกระบวนการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ประกอบด้วยทั้งขั้นตอนก็ตาม ถ้าในแต่ละขั้นตอนไม่ยึดถือกฎระเบียบ หรือตัวบทกฎหมาย ขาดคุณธรรม ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความโปร่งใส หรือไม่เปิดโอกาสให้มีการควบคุมตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดความรับผิดชอบในการดำเนินงานและขาดความคุ้มค่าในการดำเนินงานในบางกรณีแล้ว กระบวนการปฏิบัติราชการนั้น จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๗. สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หรือแกนนำในการปฏิบัติราชการนำหลักธรรมมาปรับใช้

การจะพัฒนาจริยธรรมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆของผู้ปฏิบัติ แล้วพัฒนาให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ อันได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดและจิตใจ โดยควรเน้นด้านจิตใจเป็นหลัก เพราะการพัฒนาจริยธรรมทั้ง กาย ความคิด และจิตใจ รวมถึงทักษะการทำงานให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีค่านิยมที่เหมาะสมดีงาม ย่อมสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึก มีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พัฒนาครอบครัวให้มีความรัก ความอบอุ่น พัฒนาหน่วยงานให้เป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพในทุกๆ ด้าน และจะสามารถนำการพัฒนาไปแผ่ขยายกว้างไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคม ประเทศชาติในที่สุด ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจอย่างครบวงจร

ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัจจุบัน วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจตาม กฎ.ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นปัจจุบัน ยังไม่มีการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาสอดแทรกกับกฎ.ระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจน ทำให้ข้าราชการตำรวจอาจยังไม่เข้าใจการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของตนเองได้

๘. สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการของข้าราชการด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยดำเนินการในลักษณะเป็นเครือข่าย หมายถึง หน่วยงานและประชาชนควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชน เป็นองค์กรในพื้นที่ทุกระดับ โดยมีเป้าหมายและกิจกรรมเชื่อมโยงกันและสอดคล้องกันกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ทั้งนี้ต้องเป็นในทิศทางที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวม

ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัจจุบันมีการสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการด้านจริยธรรมตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้น แต่การประสานงานและการนำไปปฏิบัติยังเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาแต่ละท่าน

กระบวนการพัฒนาจริยธรรมถือว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกช่วงวัยของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและรับผิดชอบต่อสังคม มีปัญหาต่างๆ ให้ต้องเผชิญมาก ทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ได้รับมาในชีวิตวัยเยาว์อาจขัดแย้งในสภาพความเป็นจริงของชีวิต แม้ว่าความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นหลักจริยธรรมที่พึงปฏิบัติ แต่ก็อาจขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริงของ

ชีวิตคืออาจทำให้เสียเปรียบผู้อื่น ผลประโยชน์ที่ควรได้รับอาจเสียไป ความเมตตากรุณาที่อาจส่งผลให้ตนเองเดือดร้อน หรือแม้แต่การอุทิศเสียสละตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น บางครั้งก็อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ข้อเท็จจริงที่เป็นความขัดแย้งของคุณค่าทางจริยธรรมดังกล่าวทำให้ข้าราชการตำรวจบางคนเกิดความสับสนขาดความมั่นใจ และขาดความกล้าหาญทางจริยธรรมในการตัดสินใจทำสิ่งที่ถูกต้องได้

วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีการพัฒนาจริยธรรมโดยการนำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการเพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ สามารถสรุปวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้ (ดวงเพชร สมศรี, ๒๕๕๖: ๑๔)

วิธีที่ ๑ :

การใช้หลักอคติ ๔ ได้แก่ ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะชอบ โทสาคติ ความลำเอียงเพราะเกลียด โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลง และภยาคติ ความลำเอียงเพราะกลัว (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๓ : ๔๓๒) มาบูรณาการวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ หลักอคติ ๔ สามารถนำมาบูรณาการวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจในด้านการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงไปตรงมา ให้เว้นจากการกระทำที่ไม่ควรกระทำ เป็นความประหลาดที่ผิดด้วยความลำเอียงด้วยความไม่เที่ยงธรรม เมื่อนำไปปฏิบัติจะทำให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) คัดเลือกบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนควบคุมตรวจสอบจริยธรรมของข้าราชการตำรวจควรคัดเลือกจากประชาชนหรือหน่วยงานในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกจากคุณสมบัติที่เหมาะสมตามกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและตรวจสอบประวัติและคุณธรรมอย่างละเอียดและเคร่งครัดที่สุด

๒) จัดประชุมคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเพื่อรับทราบผลการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์

๓) จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะกรรมการกับข้าราชการตำรวจเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๔) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานด้วยความยุติธรรมโดยยึดหลักอคติ ๔ เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่

วิธีที่ ๒ :

การใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพราะเป็นหลักธรรมใหญ่ของพระพุทธศาสนาเป็นระบบและเป็นกระบวนการทั้งหมดของการพัฒนาคน โดยเฉพาะการพัฒนาจริยธรรม หลักไตรสิกขานี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักธรรมและข้อธรรมแยกย่อยออกไปมากมายแต่ละหลักธรรมนั้นคือข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาชีวิตพัฒนาสังคม การพัฒนาแต่ละขั้นตอนนี้มีสาระของไตรสิกขาผสมผสานบูรณาการในรูปแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเสนอแนะเป็นวิธีการดังนี้

๑) จัดให้ข้าราชการตำรวจระดับผู้ปฏิบัติการเข้าฝึกอบรมหรือฟังบรรยายในการนำหลักไตรสิกขามาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒) ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติศาสนกิจต่างๆเป็นประจำ เช่น การทำบุญใส่บาตรทุกวันพระ เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

วิธีที่ ๓ :

การใช้หลัก บุญกิริยาวัตถุ (ทาน ศีล ภาวนา) หลักธรรมนี้เป็นข้อปฏิบัติที่ขยายมาจากไตรสิกขาลงมาสู่ชีวิตและสังคมในวงกว้าง ต้องเกี่ยวข้องกัน มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลาย หลักบุญกิริยาวัตถุเป็นหลักการทำบุญ ๓ อย่าง ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นในการฝึกฝน พัฒนาชีวิตให้เจริญงอกงามยึดมั่นในความดีเป็นพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักการที่ถูกต้อง เสริมสร้างความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณธรรมโดยยึดหลักบุญกิริยาวัตถุเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่

๒) ยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการตำรวจที่มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบ เพื่อส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีการต่อต้านและไม่สนับสนุนค่านิยมที่ผิดๆของข้าราชการตำรวจไทยนั้นผู้บังคับบัญชาต้องสร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่ตำรวจให้รู้จักคำว่า “พอ” คือ เพียงพอ พอใจในสิ่งที่ตนมี พอใจในอาชีพตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มที่ให้ดีที่สุด โดยมีผู้บังคับบัญชาเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ควรมีโครงการตำรวจสีขาวคุณธรรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตลอดไป และลดปัญหาการวิ่งเต้นให้น้อยลงได้ตำรวจทุกคนควรปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

วิธีที่ ๔ :

การใช้หลัก พรหมวิหาร ๔ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) อันเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นนักบริหารที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาบูรณาการกับวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจด้านการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะการทำงานอย่างนักบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพจะเป็นการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาก็ตาม ก็สามารถเป็นนักบริหารที่ดีได้โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นนักบริหารที่ดีมีคุณธรรมโดยยึดหลักพรหมวิหาร ๔ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

๒) ให้การยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการตำรวจให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคนดีให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการต้องเป็นผู้ที่ คุณธรรม เน้นการพัฒนาตนเองจากภายในสู่ภายนอก คือฝึกอบรมจิตใจโดยตรงด้วยการศึกษา การอ่านหนังสือ การปฏิบัติธรรม ให้มีสติตามทันอารมณ์ความรู้สึกตัวทั่วพร้อมการฝึกสมาธิให้เกิดปัญญาเป็นการฝึกให้มีคุณธรรมและนำไปสู่การเป็นคนดีของสังคมอย่างถาวร และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการได้

วิธีที่ ๕ :

การใช้หลักสันโดษ มาปลูกฝังให้ข้าราชการตำรวจมีจิตสำนึกในหน้าที่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการถือเป็นสิ่งที่ดีที่ควรสนับสนุน ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาควรกำหนดเป็นนโยบายให้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตนให้ประสบผลสำเร็จ โดยยึดมั่นความสันโดษ ความไม่ประมาท และดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ความสันโดษ คือ ความยินดี ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ เมื่อคนเห็นคุณค่าของความสันโดษแล้ว ก็จะส่งเสริมความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา กษัตริย์ต่อไปได้ โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักสันโดษมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

๒) ยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักสันโดษมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี การสนับสนุนให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของตำรวจ ถือเป็นสิ่งที่ดีและควรนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

วิธีที่ ๖ :

การใช้หลักราชธรรม ๑๐ (ทศพิธราชธรรม) อันเป็นวัตร ๑๐ ประการ ที่พระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ และเป็นคุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง เป็นหลักธรรมที่จะยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน แม้บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในทุกองค์กรก็พึงนำไปปฏิบัติตามด้วยเช่นกัน โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้ในการนำหลักทศพิธราชธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่การงานของข้าราชการตำรวจ

๒) ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้กำลังใจข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี วิธีการส่งเสริมให้นำหลักทศพิธราชธรรมมาบริหารงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจได้เป็นอย่างดีทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

วิธีที่ ๗ :

การใช้หลักกุศลกรรมบถ เพราะเป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี มีศีลธรรมดี ประพฤติดี ประพฤติชอบ คิดถึงและปรารถนาดีจะประกอบแต่คุณงามความดี จิตใจมีมนุษยธรรม มีเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี มีกตัญญู ไม่ถือโกรธ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบคนอื่น เกิดความสามัคคีกลมเกลียว มีความซื่อสัตย์พูดแต่ความจริง ไม่พยาบาทอาฆาต ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักกุศลกรรมบถมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

๒) ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้กำลังใจข้าราชการตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดี

วิธีที่ ๘ :

การใช้หลักทศ ๖ ด้วยว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลรอบข้างที่ต้องประสานงานกัน สามารถนำมาบูรณาการวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อสร้างความสามัคคีในหน่วยงาน ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเสนอแนะเป็นวิธีการ ดังนี้

๑) จัดอบรมหรือบรรยายให้ความรู้ในการนำหลักทศ ๖ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

๒) ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้กำลังใจข้าราชการตำรวจที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นมิตรกับประชาชนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

วิธีการสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากภาคเอกชนในระดับที่ดี อย่างไรก็ตามข้าราชการตำรวจก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนด้วยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้างหรือกับบุคคลที่จะต้องติดต่อประสานงานหรือเกี่ยวข้องด้วย จะช่วยทำให้ทำงานร่วมกันและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เกิดความรักสามัคคีกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน เป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีกับคนในชุมชนสังคมอย่างยั่งยืน

จากวิธีการดังกล่าวนี้ ทำให้ได้รูปแบบวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการที่ใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นใน

การที่จะนำมาพัฒนาข้าราชการตำรวจให้เป็นตำรวจที่มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นข้าราชการตำรวจที่มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความภาคภูมิใจในการเป็นข้าราชการตำรวจที่ดีและมั่นคงในการทำความดี ทำให้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการตำรวจลดน้อยลง ตลอดจนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนมีความศรัทธาเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจมากขึ้นตามลำดับ

จากการนำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ทำให้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจให้เป็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรโดยรวม

ดังนั้น รูปแบบใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ รูปแบบ “PTTFCTTD = GOOD POLICE MODEL” ถือได้ว่าเป็นคุณค่าและเป็นสิ่งสำคัญของวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ ดังนี้คือ

๑. “P” (PREJUDICE) = อคติ ๔ บูรณาการกับวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนในการควบคุมตรวจสอบจริยธรรมของข้าราชการเพิ่มขึ้นนั้น ปัญหาและอุปสรรคที่พบ เนื่องมาจากการคัดเลือกกลุ่มบุคคลที่เป็นพรรคพวกเดียวกัน เข้ามาทำการตรวจสอบหรือตัดสินพิจารณาดำเนินการใดๆ จึงมักไม่ค่อยตรงไปตรงมา เพราะฉะนั้นการนำหลักอคติ ๔ มาใช้บูรณาการวิธีการนี้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้จะสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้ทำให้เกิดผลเป็นความเที่ยงตรง ยุติธรรม

๒. “T” (THE THREEFOLD LEARNING) = ไตรสิกขา บูรณาการกับวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจด้วยการสนับสนุนให้ดำเนินคดี และลงโทษข้าราชการที่ประพฤติมิชอบตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัดนั้น พบว่าผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาการลงโทษยังมีการละเลยในการลงโทษอย่างจริงจัง ทำให้ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบไม่เกรงกลัว ไม่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ส่งผลกระทบต่อการขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการนำหลักไตรสิกขามาผสมผสานกับการบังคับใช้วิธีการนี้จะช่วยทำให้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะหลักธรรมนี้ถือเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาชีวิต พัฒนาสังคม ในขั้นตอนจะมีสาระของไตรสิกขามาผสมผสานบูรณาการในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมทำให้เกิดผลเป็นความสุจริต

๓. “T” (THE THREE ITEMS OF MERITOIOUS ACTION) = บุญกิริยาวัตถุ ๓ บูรณาการกับวิธีการต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ผู้บังคับบัญชาได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องไว้ว่า ให้รู้จักคำว่า “พอ” คือ เพียงพอ พอใจ ในสิ่งที่ตนมี จึงมีความพอใจในอาชีพตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มที่ให้ดีที่สุด โดยมีผู้บังคับบัญชาเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา, ควรมีโครงการตำรวจสีขาว ดาวคุณธรรม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตลอดไป จะทำให้ลดปัญหาการวิ่งเต้นให้น้อยลงได้, ตำรวจทุกคนควรปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ถ้าทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง การทำงานก็จะไม่มีปัญหา ทำให้เกิดผลเป็นการคิดถูก การกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๔. “F”(THE FOUR NOBLE SENTIMENTS) = พรหมวิหาร ๔ การที่ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการได้นั้น ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม โดยเน้นการพัฒนาตนเองจากภายในสู่ภายนอก คือการฝึกอบรมจิตใจโดยตรง เช่น การอบรมปลูกฝังด้วยการศึกษา การอ่านหนังสือ การปฏิบัติธรรม ให้มีสติตามทันอารมณ์ความรู้สึกตัวทั่วพร้อม การฝึกสมาธิเพื่อให้เกิดปัญญา ถือเป็นการฝึกการมีคุณธรรม ก่อนจะนำไปสู่การเป็นคนดีของสังคมอย่างถาวร และถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการได้ ทำให้เกิดผลเป็นผู้นำต้นแบบที่ควรถือเป็นแบบอย่างที่ดี

๕. “C” (CONTENTMENT) = สันโดษ บุรณการกับวิธีการสนับสนุนให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและควรนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ในรูปแบบของนโยบายผู้บริหาร แต่อุปสรรคที่พบ ก็คือการนำไปปฏิบัติยังมีไม่มากนักหรือปฏิบัติแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นหากผู้บังคับบัญชามีนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสันโดษมาใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่จะทำให้เห็นคุณค่าของความเป็นอยู่ที่พอเพียงได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้เกิดผลเป็นคนที่รู้จักความพอดีไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว

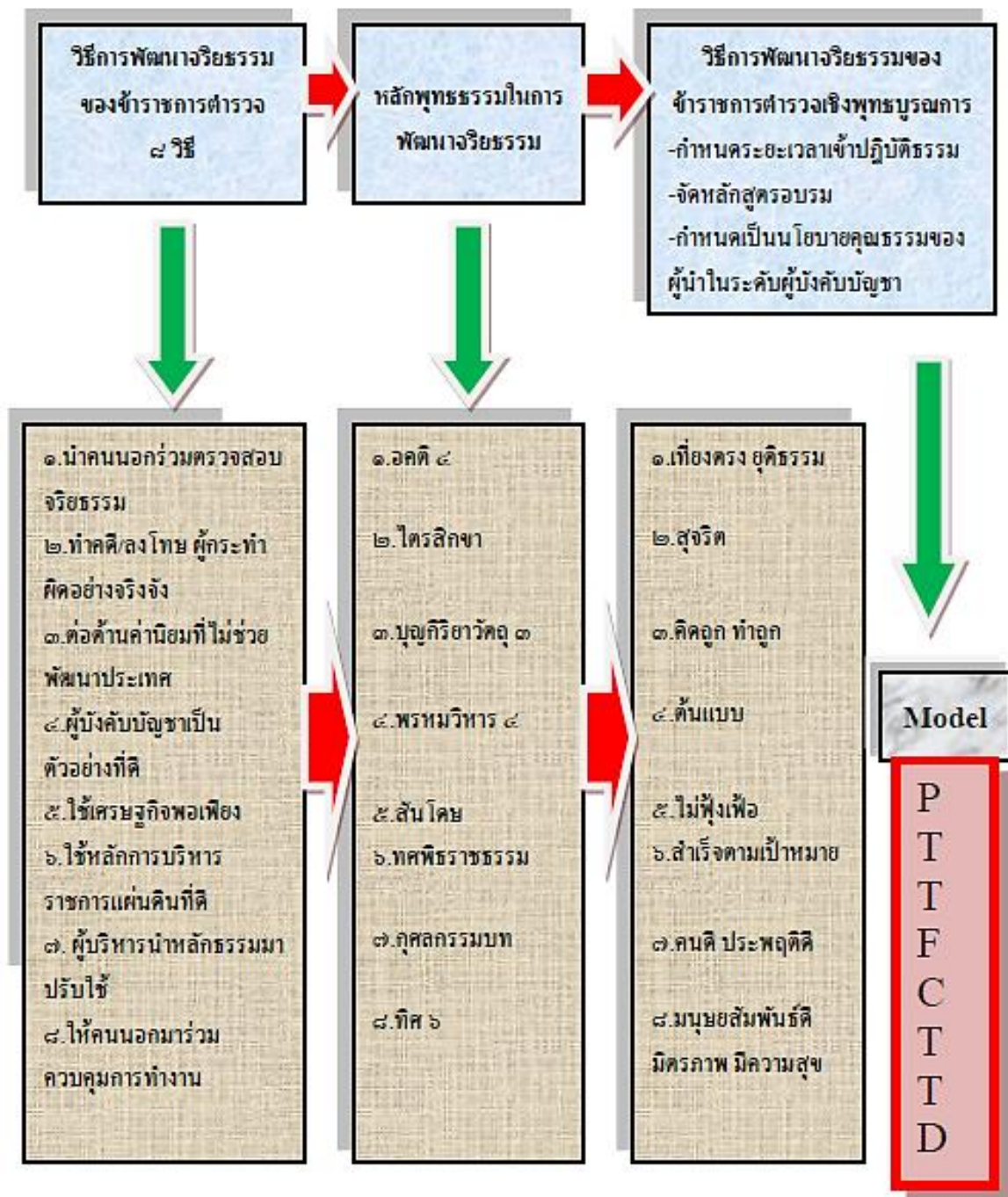
๖. “T” (THE TENFOLD CODE OF THE KING) = ทศพิชราชธรรม บุรณการกับวิธีการส่งเสริมให้นำการบริหารงานราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจได้เป็นอย่างดีโดยการนำหลักทศพิชราชธรรมมาใช้บูรณาการควบคู่ไปกับการบริหารราชการแผ่นดินด้วยหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจได้รับการอบรมการให้ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักทศพิชราชธรรมมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ทำให้เกิดผลเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในการทำงาน

๗. “T” (THE TENFOLD WAY OF GOOD ACTION) = กุศลกรรมบถ บุรณการกับวิธีการสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หรือแกนนำ ในการปฏิบัติราชการนำหลักธรรมมาปรับใช้ เป็นวิธีการที่หลายฝ่ายให้การยอมรับและสนับสนุนโดยจะเห็นได้จากการริเริ่มมีโครงการต่างๆ ในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อาทิ โครงการตำรวจสีขาวคุณธรรมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนในด้านการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจที่เข้าร่วมโครงการสูงขึ้นตามลำดับ ทำให้เกิดผลเป็นคนดีศรีสังคมหรือตำรวจดีมีคุณธรรม

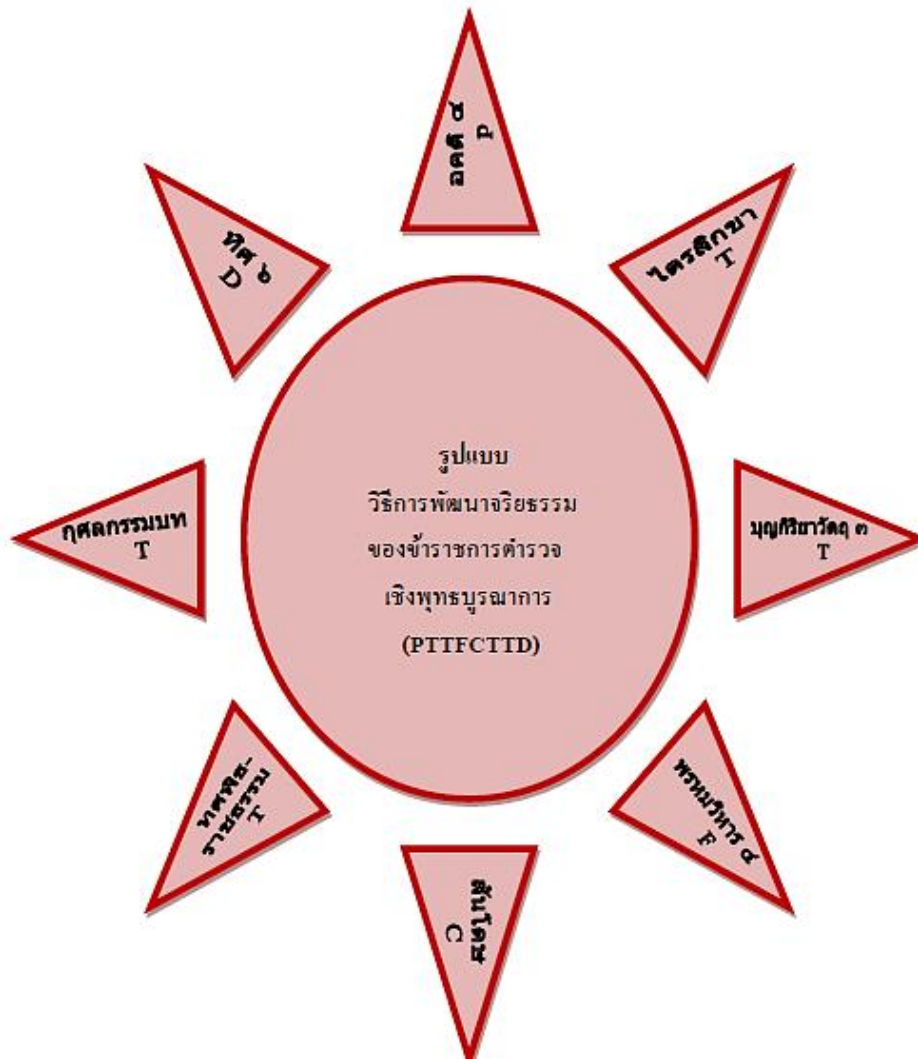
๘. “D”(DIRECTIONS) = ทิศ ๖ บุรณการกับวิธีการสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการของข้าราชการด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่องวิธีการนี้ได้รับการยอมรับและตอบรับในด้านการให้การสนับสนุนจากภาคเอกชนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ทั้งนี้ ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนด้วยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้างหรือบุคคลที่จะต้องติดต่อประสานงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยจะช่วยให้การทำงานร่วมกันตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความรัก สามัคคีกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกัน

และกันเป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกันกับคนในชุมชนสังคมอย่างยั่งยืนทำให้เกิดผลเป็นที่รักของทุกคน จากที่กล่าวมานี้ สามารถแสดงแผนภูมิที่ ๑ “ PTTFCTD = GOOD POLICEMODEL ” ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ ๑ แสดงรูปแบบวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ

แผนภูมิที่ ๒ แสดง PTTFCTTD = GOOD POLICE MODEL ที่ผ่านการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ

“P” (PREJUDICE) = อคติ ๔

“T” (THE THREEFOLD LEARNING) = ไตรสิกขา

“T” (THE THREE ITEMS OF MERITOROUS ACTION) = บุญกิริยาวัตถุ ๓

“F” (THE FOUR NOBLE SENTIMENTS) = พรหมวิหาร ๔

“C” (CONTENTMENT) = สันโดษ

“T” (THE TENFOLD CODE OF THE KING) = ทศพิธราชธรรม

“T” (THE TENFOLD WAY OF GOOD ACTION) = กุศลกรรมบถ

“D” (DIRECTIONS) = ทิศ ๖

กล่าวได้ว่า องค์ความรู้ได้แก่ “ PTTFCTTD = GOOD POLICE MODEL ” ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพื่อให้การพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมีคุณค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติที่เป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสงบสุขทั้งต่อตนเองและนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดในตัวบุคคลมากที่สุด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะประกอบอาชีพใดก็ย่อมต้องประพฤติปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจที่ต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ประชาชนเชื่อถือและศรัทธา มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรม และยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจที่มีคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณแล้วยังมีวิธีการพัฒนาจริยธรรมโดยการนำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนของตำรวจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาตำรวจให้มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความภาคภูมิใจในความดีและกล้ายืนหยัดในการกระทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ส่งผลให้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของตำรวจลดน้อยลง ตลอดจนสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนยอมรับ ศรัทธาและเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของตำรวจคุณธรรม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พ.ต.ท.บุรุษกร บุญรัตน์
วันเดือนปีเกิด	๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘
ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๗๔/๓ ถ.เวฬุวัน ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา ๙๕๐๐๐
ที่ทำงานปัจจุบัน	กลุ่มงานอาจารย์ ศฝร.ภ.๙
ตำแหน่ง	อาจารย์ (สบ ๒) กลุ่มงานอาจารย์ ศฝร.ภ.๙
วุฒิการศึกษาสูงสุด	ปริญญาโท
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.๒๕๔๑ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ.๒๕๔๘ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

บรรณานุกรม

- กรมตำรวจ.๒๕๒๕.การกำหนดโครงสร้างจริยธรรมและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจ.คำสั่งกรมตำรวจ
ที่ ๑๓๘๘/๒๕๒๕.กรุงเทพมหานคร:กรมตำรวจ.
- กองบัญชาการศึกษา.๒๕๕๔.คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ.
กรุงเทพมหานคร:สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์.๒๕๕๒.การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย.
ดุสิตนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยนนท์ นิลพัฒน์.๒๕๕๕.จริยธรรมในการบริหารงานบุคคลของคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา.ดุสิตนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไชยพร เรื่องแท้.๒๕๕๖.บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐ จันทร์หนูหงส์. ๒๕๕๔.ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียน
สีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดรุณี โอวจริยาพิทักษ์ และคณะ.๒๕๕๗.การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา กรณีศึกษานักศึกษา
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร.
- ดวงพร อุทัยสุริ.๒๕๔๘.ศึกษาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัด
สงขลา.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ทักษิณ.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน.๒๕๕๑.การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและ
ต่างประเทศ.ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์กรมหาชน).
- ดวงเพชร สมศรี.๒๕๕๖.วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธบูรณาการ.วิทยานิพนธ์
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- ทิพย์ หาสาสน์ศรี.๒๕๕๓.การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ ๒๕๕๑.การวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมในสถานศึกษา.ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงาน
บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).

นภีสี ศรีวัฒนทรัพย์.๒๕๕๑.การศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยหนังสือภาพประกอบการ์ตูน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์.ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นาวิณ เหมือนแสง.๒๕๕๓.การบริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประทีป มากมิตร.๒๕๕๐.จริยธรรมของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.ดุชะฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปราณี ปริยวาที.๒๕๕๑.การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล.ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรณรงค์ สิ่งสำราญ.๒๕๕๐.เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม.วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนุทโชโต).๒๕๕๕.การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระบุญทัน จารุณโณ (กมลลักษณ์).๒๕๕๓.การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์ เทศบาลตำบลนิคมลาโดมน้อย อำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณัฐพล ดอนตะโก.๒๕๕๑.คุณธรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๑.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). ๒๕๕๓.พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพฯ:สหธรรมิก.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธัมมจิตโต).๒๕๔๒.ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์ และจริยศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.๒๕๕๑. สถานภาพคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

รัตนากร วงศ์ศรี และคณะ.๒๕๕๐.การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี. โรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง.

สมคิด บุญถนอม, พล.ต.ท. ๒๕๕๓. คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ (แก้ไขตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓).กรุงเทพฯ: สำนักงานจเรตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

สุทธิวรรณ ตันติรัตนวงศ์ และ ศศิกานุจน์ ทวีสุวรรณ.๒๕๕๒.การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ :
กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

สุภาพร สุขสวัสดิ์. ๒๕๕๒.การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีนนทบุรี.ปริญญา
การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์, พล.ต.ต.ดร. และคณะ.๒๕๕๖.รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการจริยธรรมในวิชาชีพ.
กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อดิกันต์ ภูดีทิพย์.๒๕๕๒.การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ
กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ.

อุทิศ ทาหอม.๒๕๕๔.บทบาทของครูด้านผู้นำทางคุณธรรมจริยธรรมในทัศนะของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษา.วิทยานิพนธ์การศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.